

De Saamwerker

Orgaan van de bond
van Christelijke
Gereformeerde
Mannenverenigingen
in Nederland

79ste jaargang
september 2022

Mannenbond
CGK

3

PAGINA	IN DIT NUMMER:
2	Van de voorzitter
3	Meditatie
6	Bijbelstudie Jesaja
10	Door de wereld gaat een Woord 4
12	Nieuws uit Veenendaal
13	Openingstoespraak Haamstedeconferentie 2022
23	Overlijdensbericht
24	Vragen staat vrij
25	Boekbespreking
26	Mannenthemadag 2022
27	Uitnodiging bondsdag 1 oktober 2022

Colofon

Uitgave van de Bond van Christelijke
Gereformeerde Mannenverenigingen
in Nederland

Internet: www.mannenbond-cgk.nl

Verschijnt 4x per jaar

Volgende uitgave D.V. medio december

Commissie van redactie

A. Kok, Veenendaal
ds. C.J. Droger, Vlaardingen

Redactieadres

A. Kok
Regentesselaan 66
3905 GX Veenendaal
telefoon: 0318-529646
akok@kliksafe.nl

Secretariaat

A. Kok
Regentesselaan 66
3905 GX Veenendaal
telefoon 0318-529646
e-mail: administratie@mannenbond-cgk.nl
(voor boekrecensies, ledenadministratie
e.d.)

Abonnement

Leden € 15,- per jaar
Niet-leden € 20,- per jaar
Losse nummers € 5,- per exemplaar
Postgiro NL23INGB0000992401 t.n.v.
Bond van Chr. Geref. M.V. te Zeist

© Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen
in Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag
worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, opgeslagen
in een geautomatiseerd gegevensbestand of uitgezonden,
hetzij elektronisch, mechanisch door middel van fotokopie,
microfilm, opname of op welke wijze dan ook, zonder voor-
afgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende op
het auteursrecht.

Van de voorzitter

Het is met vreugde en dankbaarheid dat we u als leden van onze mannenbond een nieuw nummer van De Saamwerker mogen aanreiken. De zomervakantie is intussen voorbij. De kinderen gaan weer naar school en als we nog in het arbeidsproces staan, hebben we de draad van ons dagelijks werk weer opgepakt. Ik hoop dat u een goede vakantie hebt gehad en mag terugzien op een fijn en ontspannend verblijf elders. Als u thuis bent gebleven, hoop ik dat u in de achterliggende maanden ook een goede tijd hebt gehad.

Zo de Heere wil, gaan in september allerlei gemeentelijke activiteiten weer van start. Daarbij horen de bijeenkomsten van de mannenvereniging. Ik vermoed dat u ernaar uitziet om weer samen te komen. Het geregeld elkaar ontmoeten als broeders rondom het Woord van God hebben we in de achterliggende jaren door de coronacrisis danig gemist. Ik hoop van harte dat we in het komende seizoen weer in de vertrouwde regelmaat zullen kunnen samenkomen en dat we gezegende avonden uit de hand van de HEERE zullen ontvangen.

We leven in een zorgelijke tijd. De coronacrisis lijkt dan wel voor een groot deel voorbij, andere crises (meervoud) hebben zich intussen aangediend. Ik denk aan de crisis in Oekraïne en de gevolgen daarvan, die we ook in Nederland allemaal ondervinden. Dan is er ook nog de stikstofcrisis en de klimaatcrisis en ook het kerkelijke leven in Nederland is helaas niet crisis loos. Op de avonden van de mannenvereniging kunnen we hierover met elkaar spreken en vooral het in het gebed bij de HEERE neerleggen.

Een liefdevolle groet, broeders!
Ds. C.J. Droger

De zegen van regen en de vloek van droogte

“Zo zal Ik de regen uws lands geven te zijner tijd (...)”

“...en Hij de hemel toesluite, dat er geen regen zij (...)”

Uit: Deuteronomium 11 vers 14 en 17

De droogte waarmee we in Nederland te maken hebben, is omvangrijk. Het probleem speelt in grote delen van Europa en ook in andere delen van de wereld. Soms met heel ernstige gevolgen: sterfte van vee en misoogsten. In delen van Afrika zijn er mensenlevens mee gemoeid.

Wat leert Gods Woord ons over deze verschijnselen? Heeft de Heere ons iets te zeggen door het (veranderende) weer? Is regen zegen en droogte vloek?

In tijden van droogte zien we uit naar de zegen van regen. Maar regen is niet altijd zegen. In Genesis 6 was de regen een vloek, een oordeel over de zonden van de mensen. Een mondiale overstroming zal er naar het beloftewoord van de Heere niet meer komen (Gen. 9:11). Wel zijn er plaatselijke overstromingen. Ernstig en verwoestend. Ook dan is de regen geen zegen.

Zónder regen kunnen we echter niet: milde en gestadige regen. Regen is ook noodzakelijk in het beloofde land. In Deuteronomium lezen we van de woorden die Mozes het volk toesprak voordat het straks Kanaän binnentrekt. Van dat land zegt Mozes dat het water drinkt ‘bij de regen des hemels’ (Deut. 11:11). Het is een goed land. Met waterbeken, fonteinen en diepten (Deut. 8:7). In Egypte – het land waar ze vandaan kwamen – is er de

S.M. Buth

Nijl. Doordat deze enorme rivier ieder jaar buiten zijn oevers trad, was het land vruchtbaar. Het land was daar ook vlak. Men paste irrigatietechnieken toe (zie Deut. 11:10). In het beloofde land is het anders. Daar is geen grote rivier, daar zijn geen brede vlaktes waar je door middel van slimme technieken het land kunt bevochtigen. Regen op de juiste tijden is daar echt noodzakelijk om de gewassen te laten groeien.

De belofte van de HEERE om de zo noodzakelijke regen te geven blijkt in vers 13-14 een voorwaardelijke belofte te zijn. *‘En het zal geschieden, zo gij naarstig zult horen naar Mijn stem [...], zo zal Ik den regen uws land geven te zijner tijd [...].’* Zullen de Israëlieten wandelen als kinderen van het licht, dan geeft de Heere Zijn zegen. Als zij naarstig zullen horen naar Zijn geboden, dan zal er vroege en late regen zijn. Maar wie kan aan deze heilige eisen van God voldoen? De Heere geeft deze geboden niet omdat Hij verwacht dat ze hier uit zichzelf aan kunnen voldoen, maar om hen te ontdekken aan hun eigen boze hart. Om hen te leren smeken: geef toch wat U eist! Om hen te leren leven van Zijn genade, Zijn barmhartigheden. Dan zal de liefde tot de Heere (en de naaste!) wederliefde zijn. Vrucht van Zijn eigen werk. Maar ook wanneer het volk leeft van Gods genade blijven deze woorden van de Heere van kracht. Hij wil zegen geven,

maar spreekt ook bedreigingen uit. We zondigen namelijk tegen de Heere nooit goedkoop. In de weg van de *geloofsgehoorzaamheid*, maakt de Heere waar wat Hij in Deut. 28:12 liet zeggen: *De HEERE zal u opendoen Zijn goeden schat, den hemel, om aan uw land regen te geven te zijner tijd, en om te zegenen al het werk uwer hand.* We lezen daar ook van in Leviticus 26: 3-5.

Welke betekenis hebben de woorden uit Deut. 11 voor ons? We kunnen ze niet zomaar op onszelf toepassen. Wij zijn Israël niet. De Heiland zei Zelf in de Bergrede: *'Hij doet Zijn zon opgaan over bozen en goeden, en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen'* (Matth. 5:45). Daaruit spreekt de algemene genade van God en leert ons dat regen en droogte uit Zijn hand komen.

Zou de Heere de mensen geen *afhankelijkheid* willen leren van Hem? Israël was afhankelijk. Wij zijn het ook. Regen en droogte komen van Zijn Vaderlijke hand ons toe: *'Die de hemelen met wolken bedekt, Die voor de aarde regen bereidt'* (Ps. 147:8). Zou de Heere door Zijn hand in te houden niet op de knieën willen brengen? Dat Hij ons laat voelen dat wij niet alles in de hand hebben. Dat Hij het is die de wolken bestuurt en de regen zendt? En dat we zo afhankelijk gemaakt worden door Hem? Wat een zegen zou dat zijn!

Een gesloten hemel kon er bij Israël op wijzen dat de Heere met Zijn oordelen kwam (zie bijv. Deut. 28: 22-24). Was elke periode van droogte een vloek, een oordeel? Het moest dringen tot zelf-onderzoek, want: *'Hij stelt een vruchtbaar oord / tot woest' en zoute gronden / en straft ze, naar Zijn woord / die daar Zijn wetten schonden'* (Ps. 107: 17 ber.) De Heere laat Zijn afgunst merken. Toch is dat ook een

zegen: want is het niet een prediking zonder woorden om tot hun Verbondsgod terug te keren? Hangt uitblijven van regen ook voor ons samen met zonde, zoals dat voor het oud-testamentische verbondsvolk gold? Laten we eerlijk zeggen: dat is een moeilijke vraag. Ik wil dus ook niet al te stellig zijn.

De droogte (en elders weer de extreme regenval) hangt zeer samen met de klimaatverandering die optreedt. Het menselijk aandeel in die optredende klimaatverandering laat zich niet (meer) ontkennen. In plaats van rentmeesters te zijn van Gods schepping, zijn we veel vaker uitbuiters geweest. Aangrijpend dat ook nu weer de allerarmste mensen in de armste landen de grootste klappen op hebben te vangen (hetzij in de vorm van extreme droogte, hetzij in de vorm van extreme regenval). Maar eigenlijk in alle delen van de wereld zijn de effecten merkbaar en nemen de zorgen daarover hand-over-hand toe.

Hoe waar de natuurlijke verklaringen ook zijn en hoe urgent het ook is dat er heel snel wereldwijde gedragsverandering op gang komt (laten christenen daarin niet achterblijven!), wordt dan niet gezegd dat er ook een geestelijke verklaring kan zijn. Waarbij ik opmerk dat de natuurlijke verklaring (menselijk gedrag) wel heel nauw samenhangt met de geestelijke (namelijk ongelooft en onbekeerlijkheid).

Droogte. Is het een teken van de eindtijd? Een straf op de onbekeerlijkheid van de mensen? Zacharia 14 is een moeilijk hoofdstuk. Maar we lezen daar in vers 17: *'En het zal geschieden, zo wie van de geslachten der aarde niet zal optrekken naar Jeruzalem, om de Koning, den HEERE der heirscharen te aanbidden, zo zal er over henlieden geen regen wezen.'* En wat heeft

de Heere Jezus gezegd? In Markus 13:8 (vgl. Matth. 24:7)? *'...en er zullen hongersnoden wezen.'* En wie zou wat God voorzegt heeft kunnen tegenhouden? Hebben hongersnoden niet alles te maken met droogte (of ook met extreme regenval in korte tijd)? Er zijn ook andere oorzaken. Denk aan de oorlog in Oekraïne. Of in Tigray (Ethiopië). Ook tekenen. Droogte: zou de Heere daar mee niets te zeggen hebben tegen de mensen? Er gaat een prediking vanuit zonder woorden.

Hoe luidt die prediking? Keer terug tot Mij! (voor het eerst en opnieuw). Breek met de zonden en de ongerechtigheid. Zoek je behoud bij Mij. Dien Mij alleen! De prediking komt tot onze samenleving, tot de kerken, tot ons persoonlijk. Alleen bij Mij is behoud, roept de Heere toe. De aarde zal door het water niet meer vergaan, maar wel door het vuur. De Heere komt terug! Horen wij Zijn voetstappen en kunnen we de Koning ontmoeten?

Maar mijn hart...zo dor, zo droog. Kent u het? De Geest ontdekt je er aan. Dan belijd je: Uw oordelen zijn ook over mijn zonden en mijn ongerechtigheden. En elke druppel regen is een onverdiende zegen. Maar hoor eens naar die stem! Daar neemt de Heere Jezus het woord: *'Zo iemand dorst die kome tot Mij en drinke.'* Hij zal dorstige zondaren maken tot een gewaterde hof. Hij zal water gieten op de dorstige en stromen op het droge. Christus wilde de droogte van de Godverlatenheid in. Hij moest uitroepen *'Mij dorst'*. Opdat er zegen voor strafwaardige zondaren zijn zou. U die de Heere dient en de naaste liefhebt: *De HEERE zal u gedurig leiden, en Hij zal uw ziel verzadigen in grote droogten, en uw beenderen vaardig maken; en gij zult zijn als een gewaterde hof, en als*

een springader der wateren, welker wateren niet ontbreken (Jes. 58:11). De kanttekening bij het woordje 'droogten' luidt: "dat is, in dure tijden en hongersnood".

En zo mogen we gezegend zijn en tot zegen zijn. In een wereld waar de oordelen laag hangen. Eenmaal zal de droogte voorbij zijn. Het aardrijk zal dan voor altijd gezegend zijn. Geen droogte meer. Er zal geen zonde en geen afval meer zijn. Dat is het nieuwe Jeruzalem. Daar is de Heere in het midden. Daar is de Boom des levens, voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende Zijn vrucht.

Zullen u, jij en ik daar ook zijn? Hóór wat Hij zegt: *'En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.'* Geen schaarste bij Hem, maar overvloed. Om Jezus' wil. Omdat Hij stierf aan het kruis. De hitte van Gods gramschap is geblust.

Bijbelstudie

Jesaja 56-66, deel 6 (slot) Zie, Ik maak alle dingen nieuw (65:17-25)

Voor we ons richten op deze laatste Bijbelstudie is het misschien goed nog even alles te laten passeren waar we de afgelopen anderhalf jaar bij bepaald zijn vanuit Jesaja 56-66. Allereerst (56:1-8) hoorden we een aansporing tot godsvrucht: *Neem het recht in acht en doe gerechtigheid*. Die vermaning werd gemotiveerd vanuit Gods naderende ingrijpen, vanuit Zijn komende gerechtigheid en heil. Zijn komende interventie (ver)eist een antwoord van de mens.

Dat bleek geen overbodige aansporing. We kregen in Jesaja 58 zicht op de dagelijkse praktijk: schijnvroomheid! De buitenkant oogde prachtig, maar het hart kwam er niet in mee. Opnieuw klonk een appel om in Zijn wegen te gaan. Het gaat de HEERE om recht en gerechtigheid. Geen ik-gerichtheid, maar hartelijke liefde voor God en je medemens. Daaraan verbindt Hij heerlijke beloften.

Ondertussen gaat het wel naar een climax (59:15b-21) toe. We werden bepaald bij een ontstellende conclusie: het recht ontbreekt. Niemand zoekt een leven overeenkomstig Gods wil. De HEERE zag het en het was kwaadaardig in Zijn ogen. Daarom komt Hij Zelf met heil en gerechtigheid, met Zijn vergelding. Opdat men overal Zijn Naam en heerlijkheid zal vrezen. Zo wil Hij Zijn verbond herstellen en Zijn heiligheid handhaven. Voor wie door Hem vrijgekocht worden, want Hij komt ook als Losser naar Sion. Voorafgaand aan het heerlijke nieuws van Jesaja 60-62 sloot Jesaja 59 af met een beloftewoord: de woorden van de HEERE gaan doel-

Ds. P. A. Kok

gericht, via Zijn woordvoerders, al voor Zijn komst naar Sion uit.

Vervolgens stond de heerlijkheid van Sion centraal (60:1-22). Sion wordt het licht der wereld, omdat de heerlijkheid van de HEERE over haar opgaat. Dat gaat als een magneet werken. Overal komen mensen, het volk van de HEERE en heidenvolken, in beweging. Ze gaan onderweg naar Sion en naar de Heilige van Israël. De wending van Sions lot, op initiatief van de HEERE Zelf, is meer dan eerherstel. Het blijkt een complete herschepping. Daar zal Hij Zelf tot een eeuwig licht zijn en de mensen vormen 'een koninkrijk dat niet van deze wereld is' (Joh. 18:36).

In de vorige Bijbelstudie (61:1-9) zaten we in het hart en hoogtepunt van Jesaja 56-66. Een gezalfde treedt naar voren. Een profeet met de taak het goede nieuws te verkondigen: een boodschap van troost en bevrijding. Hij verkondigt wat God doet: het ware jubeljaar wordt uitgeroepen, *het jaar van het welbehagen van de HEERE*. Daarmee komt ook *de dag van wraak*, een krachtig optreden van God, waarin Hij recht zal doen. Daarin realiseert Hij de aangekondigde nieuwe rechtsorde. Dat brengt bevrijding. Het nieuwe leven kan beginnen.

Jesaja 62-66 herhaalt vervolgens in gespiegelde volgorde wat in Jesaja 56-60 al verkondigd werd. Dat toont ons iets van de complexe, maar ook hoogstaande structuur van dit Bijbelboek en daarmee ook van de schoonheid van Gods Woord.

Het vormt een inclusio, een omlijsting, voor het hoogtepunt: Jesaja 61. Tegelijkertijd zit er ook een voortgaande ontwikkeling in. Zo kunnen we in deze laatste Bijbelstudie aan de hand van 65:17-25 stilstaan bij de heilsaankondiging voor het volk (vgl. 57:14-21) en de nieuwe schepping.

De HEERE is (nog steeds) Schepper

Wanneer je bedenkt dat God de Schepper van hemel en aarde is, voedt dat de hoop op een nieuwe hemel en aarde. Te midden van alle ellende en nood, vooral ook geestelijk, die uitzichtloos lijkt, bestrijdt dat alle radeloosheid die je kan bekruipen. *Want zie, Ik schep...*

In vers 17 wordt het Hebreeuwse werkwoord *bārā'* (scheppen) gebruikt. In de Bijbel is dat werkwoord altijd verbonden met het handelen van God. Alleen Hij kan scheppen. Alleen Hij kan vanuit niets toch iets creëren. In alle menselijke machteloosheid, onmogelijkheden en kwaad (vgl. 65:1-7) vormt dat een enorme aansporing het bij Hem te zoeken en van Hem te verwachten.

Gods macht overstijgt de grenzen van Israël en Juda. Hij is de Koning van hemel en aarde (vgl. 66:1). Hij roept op vooruit te zien naar Zijn toekomst. Hij grijpt in met Zijn wondermacht. Hij herschept. De vernieuwing van het bestaan wordt zo radicaal, dat er geen enkele pijnlijke herinnering meer overblijft (65:17b). De benauwdheden van vroeger zullen vergeten zijn (65:16b).

Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde

In Jesaja 65:17 klinkt een voor het Oude Testament unieke belofte (vgl. 43:18-19): *zie, Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde*. Onder uitleggers verschilt (daarom ook) het inzicht of dit letterlijk

verstaan moet worden of als beeldspraak. Gaat het in deze voorstellingen om de vorm of de inhoud van de verwachting?

Al te gemakkelijk wordt dit (door ons) verbonden met Openbaring 21. Ten tijde van het Oude Testament was daar echter nog geen besef van. Alle nadruk lag op het leven hier op aarde. En hoe geef je daar invulling aan? En dat (zeker voor Israël) in relatie tot de HEERE! In Jesaja 65 zal dus eerst aan beeldspraak gedacht moeten worden, die betrekking heeft op een aardse toekomst die de HEERE voor Zijn volk zal creëren. Vanuit het Hebreeuws zou je trouwens ook kunnen vertalen met: *zie, Ik schep een hemel nieuw en een aarde nieuw*. Dan ligt de nadruk niet zozeer op een nieuwe hemel en aarde, maar dat God (een nieuwe) toekomst schept.

Toch hoeft het een het ander niet uit te sluiten. In het Oude Testament mag dit een unieke belofte zijn, maar de Geest overziet alle tijden. Zo kan Jesaja ook geprofeteerd hebben van de nieuwe hemel en aarde, waar we in het Nieuwe Testament meer van horen. Ook deze profetie blijkt, zoals vaker, meerdere lagen te hebben. Alles wordt nieuw en alle pijnlijke herinneringen zullen vergeten zijn.

Wees vrolijk en verheug u

En daarom: *wees vrolijk en verheug u tot in eeuwigheid in wat Ik schep*. Dat klinkt als een opdracht, een bevel voor het heden. Maar zo werkt dat toch niet? Geforceerde blijdschap is geen echte blijdschap. En zeker niet te midden van allerlei benauwdheden, zorgen en ellende. Dat klopt, maar het gaat niet om geforceerde blijdschap.

Het is een oproep tot pure vreugde. Voor het heden, maar ziende op wat komt. Geloofsvreugde die verder kijkt dan je

huidige omstandigheden. Intense geloofs-vreugde die zich richt op de vervulling van Gods beloften, die ja en amen zijn. Gegrond in de trouw van de HEERE aan Zijn Woord. Israël mocht daarbij terugzien op Gods handelen in het verleden, maar was nog in afwachting van de Messias. Wij mogen terugzien op wat God in Christus gedaan heeft. Daarin ligt alle zekerheid verankerd. En door het werk van de Heilige Geest mag de opgave tot blijdschap ook een gave zijn die God in de harten van de gelovigen werkt.

Jesaja 65:18b: *want zie, Ik schep Jeruzalem een vreugde en zijn volk blijdschap.* Hier wordt duidelijk voor wie die vreugde er is. En dan kunnen we terugdenken aan Sion (Bijbelstudie 4: Jes. 60) en haar inwoners. Hoewel Jesaja 65:1-7 het ergste doet vrezen, blijkt er toch nog zegen aanwezig te zijn (65:8): de dienaren van de HEERE (vgl. 53:10; 54:17; 61:9). In Jesaja 65:8-16 wordt de grote scheiding geschilderd (vgl. Mat. 25:31-46). De gezegenden, die Jeruzalem zullen bewonen, zijn de dienaren van de HEERE met hun nageslacht (vgl. 61:9; 65:23). Wie de HEERE oprecht zoeken hebben toekomst en zullen zegen ontvangen, maar wie zich van Hem afkeren zullen vervloekt worden.

Vreugde voor de HEERE (Zelf)

Die vreugde blijkt er trouwens niet alleen voor het volk te zijn, maar ook voor de HEERE Zelf. *En ik zal Mij verheugen over Jeruzalem en vrolijk zijn over Mijn volk* (65:19a). Dat klinkt toch als de blijdschap van een bruijloft! Het is verbondstaal die woorden geeft aan de verbondenheid tussen de HEERE en Zijn volk. De HEERE, de God van het verbond, Zelf verheugt Zich als de Bruidegom in de bruid. Vreugde voor de HEERE, omdat het ge-ween en geschreeuw daar voorbij zal zijn.

Daar sterft men niet meer vroegtijdig. Waar op deze aarde de tranen je in de ogen kunnen springen vanwege zoveel schrijnend leed en onrecht, zal dat dan verleden tijd zijn.

Een nieuwe samenleving

Begon de schepping in Genesis 1 met een tuin en was Babel vervolgens vooral menselijke hoogmoed en macht (vgl. Gen. 11:1-9; Jes. 13-14; 21:1-10; 24:1-10; Op. 18), Jeruzalem is de stad van God. Daar gaat het naartoe: het nieuwe Jeruzalem. God belooft een nieuwe toekomst. Vervolgens wordt een samenleving geschetst waarin je zelf de vruchten plukt van je arbeid (21-22), met zegen (23), vrede met God (24) en volkomen harmonie (25).

De beelden die opgeroepen worden, brengen gedeelten uit Gods wet in gedachten waarin het gaat over zegen en vloek, maar dan vooral wat betreft de vloek (vgl. Lev. 26:16; Deut. 28:30,33; Ps. 78:33; Jer. 3:24 en 15:8). Het volk heeft maar al te zeer ondervonden, wat hun handelen heeft uitgewerkt. Maar de vloek die allen getroffen heeft, zal voor de dienaren van de HEERE veranderd worden in zegen.

In het nieuwe Jeruzalem zal geleefd worden in volmaakte gemeenschap met God. De mensen zullen daardoor overeenkomstig Gods wil leven. Dat werkt ook uit wat in vers 24 zichtbaar wordt: God geeft Zijn zegen door te *antwoorden* en te *horen*, bij het *roepen* en *spreken* van Zijn volk. Dit grijpt terug op vers 1 en omsluit hiermee dit hoofdstuk, maar laat ook de verandering zien.

Alle bedreiging zal dan verleden tijd zijn. *Een wolf en een lammetje zullen gezamenlijk weiden.* Sinds de wolf zich ook weer in Nederland vertoont, zijn we er weer na-

drukkelijk bij bepaald dat dit normaal-gesproken niet samengaat. En *een leeuw zal stro eten als een rund.* In onze wereld is dat volstrekt ondenkbaar. Ook de slang is niet gevaarlijk meer, maar draagt nog wel blijvend de gevolgen van de vloek (Gen. 3:14).

Zij zullen geen kwaad doen en geen verderf aanrichten op heel Mijn heilige berg, zegt de HEERE (65:25; vgl. 11:9). Heel de aarde zal vol zijn van de kennis van de HEERE. En God zal alles in allen zijn. De HEERE doet wat Hij zegt. De eerste schets (56:1-8) sloten we af met Gods trouw, maar laten we deze laatste er ook mee afsluiten: God vervult Zijn beloften. Wat een onvoorstelbaar heerlijke genade. En met een hart dat (door de Geest) vol verlangen uitziend naar de vervulling van die beloften mogen we het in geloof met Paulus (Rom. 11:33-36) uitzingen: *Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid, tot in eeuwigheid. Amen.*

Gespreksvragen

1. In Jesaja 40-55 wordt teruggegrepen op Gods scheppend handelen om te doen beseffen Wie Hij is. Dat heeft betekenis voor het heden! (Zie bijvoorbeeld hoe vers 27 in Jesaja 40 omsloten wordt door de verzen 26 en 28.) In Jesaja 65:17 wordt voor het eerst vooruitgezien naar het toekomstig (her)scheppend handelen van de HEERE. Wat betekent het voor u, dat de HEERE (de) Schepper is?
2. Maakt het voor u verschil voor uw leven nu en uw omgang met de aarde of de HEERE een nieuwe aarde schept of dat Hij die scheppend vernieuwt? Waarom wel/niet? (Betrekt hier ook Gen. 1:26-28 bij.)
3. In de brief aan de Filippenzen schrijft de apostel Paulus geregeld: *verblijd u altijd in de HEERE* (zie Filip. 3:1; 4:4,10). Hoe helpt Jesaja 65:18 u om daar gehoor aan te geven? En wat betekent dat in de praktijk?
4. Voor de gezegenden door de HEERE (65:23) is een nieuwe toekomst weggelegd. Lees Jesaja 65:1-16. Waar hoort u bij? En waar blijkt dat uit? (Probeer hier eventueel Jesaja 53 bij te betrekken.)
5. Wekt Jesaja 65:17-25 bij u verlangen op (naar de nieuwe hemel en de nieuwe aarde)? Probeer daar iets van te delen met elkaar?

Door de wereld gaat een Woord(4)

Handelingen 15

De eerste vergadering van de Algemene Christelijke Kerk.

Dit is een cruciaal hoofdstuk in de ontwikkeling van het christendom.

Zendelingen zijn de wereld ingegaan en hebben het Evangelie van Jezus Christus verkondigd niet alleen aan Joden, aan wie het Woord van God was toevertrouwd, maar ook aan hen die niet tot het Jodendom behoorden. Nu waren er enkele eeuwen al wel mensen die tot het Jodendom overgingen, de zgn. proselieten (de erbij gekomenen). Het waren zij die in grote lijnen de Joodse wetten aannamen. Denk aan het zich laten besnijden van de mannen. Voorts kenden zij het doopbad en brachten een offer. Zij bezochten dus de synagoge. Maar door de zending kwamen er christenen, zowel uit de Joden als uit de heidenen..

Daardoor kwamen er allerlei vragen, zoals: moeten de heidenen ook besneden worden en Joodse ceremoniële wetten onderhouden? In ons hoofdstuk leefden er vragen, vooral vanuit de gelovigen die uit de kring der farizeeën kwamen. Met de verkondiging van het Evangelie was er echt een nieuwe situatie gekomen. Hier gingen synagoge en kerk uit elkaar. Zeker is de kerk niet los van het O.T., maar juist de vervulling ervan.

Wat nu vooral verkondigd mag worden, is dat zalig worden alleen door het geloof is en niet uit de werken der wet. Over deze vragen werd er een synode

Ds. A.K. Wallet

gehouden, ook wel het Apostelconvent genoemd en wel te Jeruzalem. Daar waren dus mensen vanuit de eerste chr. gemeente, Antiochië en uit Jeruzalem.

Verder ontmoeten we daar apostelen, zoals Petrus en de voorganger van Jeruzalem, Jacobus en vervolgens Silas en Barnabas en laten we niet vergeten de grote en eerste heidenapostel: Paulus.

Bij het bespreken van deze vragen ging het er soms heftig aan toe. Het waren dan ook wel de kardinale vragen die bij het stichten van christelijke gemeenten aan de orde waren. Denk aan de brief aan de Galaten, hoofdstuk 3, die over deze zaken gaat. Al in Hand.11 worden vragen van deze aard besproken, waar het Petrus was die de doop van Cornelius moest verdedigen. Woordvoerders zijn vooral gelovigen die uit de kring van de Farizeërs kwamen, verder Petrus die een pleidooi voerde aan de hand van zijn ervaring met Cornelius en Paulus vanuit zijn zendingservaring.

Tenslotte is het Jacobus, de broeder van Jezus, die een duidelijk woord spreekt i.v.m de nieuwe situatie. Hij bewijst dit door aanhalingen uit Jesaja en Amos te laten horen. Zijn voorstel wordt overgenomen. Daarbij gaat het vooral om drie zaken die verboden zijn. Het zijn zaken die ook voor Joden gevoelig zijn. Zodoende zullen contacten met Joden, die er in elke stad zijn en deze zaken belangrijk vinden, soepeler verlopen.

- 1, Zich onthouden van dingen die door afgoden besmet zijn.
- 2, van vlees met bloed er in; men denkt bij het verstikte aan vlees van dieren die niet door slachting gedood zijn, maar op een andere manier om het leven gekomen zijn, dus waar het bloed nog in zat en bij bloed dacht men aan de ziel.
3. Ontucht is natuurlijk een heel gevoelig onderwerp waar mensen, zeker uit de heidenwereld, gauw toe geneigd zijn. Vooral moeten we denken aan een vorm van prostitutie die met de dienst aan de afgoden verbonden is.).

Twee broeders worden naar Antiochië gezonden om dit besluit mee te delen. Daar wordt het met blijdschap ontvangen. Zo werkt de Heere!!

Gespreksvragen

1. In vers 1 lezen we dat de Judaïsten van andersdenkenden zeiden dat zij niet zalig konden worden, als men zich niet liet besnijden. Dat is nogal een boute uitspraak. Wanneer kunnen wij deze veroordeling terecht of ook onterecht gebruiken? Zie bv. zondag 31 van de H.C.
2. Wat kunnen wij leren van de wijze van behandeling op de eerste synode? Hoe dient een synode met verschillen om te gaan?
3. We spreken op het kerkelijk erf over hoofdzaken en middelmatige zaken. Kunt u er van beide enkele noemen voor ons kerkelijk leven?
4. In vers 28 staan de bekende woorden: het heeft de Heilige Geest en ons goedgegacht. Hoe wist men dat het de Heilig Geest was, Die hen tot een besluit geleid had?
5. Vaak worden besluiten op een kerkelijk vergadering genomen met meerderheid van stemmen. Zou men als het gaat over cruciale zaken niet beter met algemene stemmen kunnen besluiten? De Geest is toch niet verdeeld?
6. In vs.31 lezen we dat men in Antiochië verblijd was over de bemoediging. Ook in vers 32 lezen we dat de afgavaardigden de gemeente bemoedigen en versterken. Hoe kunnen wij elkaar bemoedigen en versterken?

Nieuws uit Veenendaal

De vakantieperiode is weer voorbij. We hopen dat u wat uitgerust bent, en toegerust om een nieuw verenigingsseizoen te beginnen. Beseffen we wat een voorrecht het is, dat we nog in vrijheid mogen samenkomen rond Gods Woord!

Noteer in uw agenda de avonden van uw mannenvereniging en houd die zoveel mogelijk vrij. We leven in een tijd die op allerlei terreinen zeer onrustig is. Wat is het dan goed om elkaar te ontmoeten en Gods Woord te onderzoeken. Het Woord dat spreekt van Hem, Die gezegd heeft: 'Komt allen tot Mij en Ik zal u rust geven!'

In deze Saamwerker rondt ds. P. A. Kok uit Opperdoes zijn serie Bijbelstudies over de brief af. We zijn hem dankbaar dat hij bereid was om dit te doen. Fijn om op deze wijze een jonge predikant te betrekken bij het werk van de mannenbond.

We leven toe naar de bondsdag 2019 op zaterdag 1 oktober. De spreker is u al bekend: Prof. dr. H. Hofman. We hopen dan ook de ledenvergadering te houden. Het is de bedoeling om 10 uur te beginnen met de ledenvergadering en om 10.30 uur met de bondsdag. Voor de zusters die meegekomen zijn om de bondsdag bij te komen, is er de mogelijkheid om in een andere ruimte elkaar te ontmoeten. De jaarstukken van de penningmeester en de secretaris hopen we u tijdig toe te zenden. Aanvullende mededelingen zullen we vermelden in de uitnodiging. In ieder geval is er voor u het volgende aandachtspunt: hartelijk welkom in Ede en wek

A. Kok

anderen op om met u mee te gaan! De laatste jaren maken we ons wat zorgen over de opkomst. Er kunnen redenen zijn om de reis naar Ede niet te maken, maar toch... ontmoeting en bezinning met andere broeders. Wat een voorrecht dat de Heere ons dat nog wil schenken! We zien uit naar een gezegende dag.

We wensen u allen persoonlijk en als vereniging de onmisbare zegen van de Heere toe.

Een hartelijke groet, namens het bestuur
A. Kok (secretaris)

Nog even extra aandacht voor:

- De website: www.mannenbond-cgk.nl
- Uiterste inleverdatum kopij voor De Saamwerker nummer 4-2022: zaterdag 12 november 2022.
- Bondsdag zaterdag 1 oktober 2022 te Ede. Spreker: Prof. dr. H. Hofman over 'Gelovig Bijbellezen'.

Voor alle data geldt D.V.

Openingstoespraak Haamstedeconferentie 2022

Het is een jaar of tien geleden. Bij veel mensen heerste grote spanning. Programma's werden eraan gewijd, kranten schreven erover: volgens een van de Mayakalenders zou op 21 december 2012 de wereld vergaan.

Maar.... er gebeurde niets. Dat was niet de eerste keer. Op Wikipedia is een lijst te vinden met tientallen mislukte profetieën van mensen over het einde van de wereld. Maar dat het thema leeft, is duidelijk. Veel romans en films gaan erover. Er bestaat zelfs een heuse Doemdagklok. Wetenschappers van over heel de wereld hebben drie ijkpunten aan de hand waarvan ze bepalen hoever de wijzers van de wereldklok zijn: de vluchtelingenproblematiek, de klimaatverandering en de wapenwedloop. Klokke twaalf is het tijdstip van de vernietiging van de aarde. Vier jaar geleden stond de klok op twee voor twaalf. Op dit moment – en dat zal u niet verbazen in het licht van de huidige ontwikkelingen – op 1 minuut en veertig seconden voor twaalf.

De manier waarop de wereld met haar eigen einde bezig is, is ronduit angstaanjagend.

Er zit natuurlijk een kern van waarheid in. Ook ongelovigen voelen aan dat het met deze aarde zó niet lang meer door kan gaan. Dat de risico's steeds groter worden. En dat er een moment komt waarop niemand het meer in de hand kan houden.

Dat kan verschillende houdingen oproepen.

Ds. P.D.J. Buijs

De één is wanhopig en ziet het leven op deze planeet niet meer zitten. De ander zegt: na ons de zondvloed. Laten we, ondanks alle alarmbellen, nu maar volop genieten, want morgen kan het misschien niet meer. We kennen de slogan die Paulus aanhaalt in 1 Corinthe 15: 'Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij'. Dansen op de rand van de vulkaan.

Hoe spreekt het Woord van God over deze dingen? Nu, dat laat ons ook zien dat de aarde in de huidige vorm niet zal blijven bestaan. Dat er een einde komt aan deze wereld. En dat dat einde nabij is. Maar tegelijk is het perspectief heel anders. Gods kerk hoeft niet te wanhopigen, maar heeft juist gegronde hoop. We verwachten naar Zijn belofte nieuwe hemelen en een nieuwe aarde.

Hoe staan we daar als dienaren van Christus in? Op welke wijze bepaalt dit ons leven en kleurt dit onze ambtelijke dienst? We luisteren naar de woorden van Petrus in onze tekst, onder het thema: *Leven in het licht van het einde*.

Dat vraagt:

1. *geestelijke bezonnenheid;*
2. *biddende waakzaamheid.*

1. dat vraagt geestelijke bezonnenheid

Zojuist zagen we iets van de manier waarop de wereld bezig is met haar eigen einde. Sinds het rapport van de Club van Rome uit 1972 - hoe je daar ook over denkt – is dit thema niet meer van de agenda af.

Maar de Bijbel verkondigt de boodschap over het naderende einde al lang. Sinds de komst van Christus op aarde verkeren we in de laatste dagen, zo weten we vanuit de toespraak van Petrus bij de uitstorting van de Heilige Geest. De apostel Johannes heeft het zelfs over het laatste uur.

Petrus formuleert het in onze tekst zo: ‘Het einde van alle dingen is nabij’. Maar de apostel doet dat niet als de zoveelste zwartkijker, als een onheilsprofeet. Integendeel. Hij zegt het juist om zijn lezers te troosten en aan te sporen.

Het zijn mensen die ‘vreemdelingen in de verstrooiing’ worden genoemd; mensen die om hun geloof her en der verspreid waren. Hij tekent in hoofdstuk 1 hun voorrecht: ze zijn wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de doden, en voor hen is een eeuwige erfenis weggelegd in de hemelen..

De route daarnaartoe is echter verre van gemakkelijk. Maar, zegt Petrus, nog even! Het einde is in zicht.

Hoe weet hij dat? Concludeert hij dat op grond van allerlei dingen die hij om zich heen ziet gebeuren? Zoals je wel eens mensen hoort zeggen: het kan nooit lang meer duren, hoor, want.... En dan noemen ze allerlei verschijnselen die ze waarnemen.

Maar Petrus kijkt niet in de eerste plaats om zich heen. Hij kijkt omhoog, naar Christus. In het hoofdstuk dat we lezen zegt hij twee dingen over Hem. Eerst in vers 1: Christus heeft voor ons in het vlees geleden. Dat heeft Hij gedaan ‘in de laatste dagen’, zegt 1:20. Bij de eerste komst van Christus op aarde zijn de

laatste dagen dus al aangebroken. Hij initieerde die laatste tijden door Zijn verzoeningswerk aan het kruis en door Zijn opstanding uit de dood.

Vervolgens zegt Petrus in 4:5: deze Christus staat gereed om te oordelen de levenden en de doden. Het gaat heen naar de grote Dag.

Op grond van die twee dingen kan de apostel zeggen: het einde van alle dingen is nabij.

Alle mensen

Het is op grond van het Grieks ook mogelijk om het persoonlijk te nemen: het einde van allen is nabij. Dat zou ook in het verband van vers 5 en 6 passen: allen moeten het oordeel ondergaan, zowel levenden als doden. Dus ieder mens moet er rekening mee houden dat het leven hier op aarde niet oneindig doorgaat.

Wij dus ook, broeders. Leven wij daarbij? Wij kunnen straks in een nieuw kerkelijk seizoen weer zo ondergedompeld worden in het gemeentelijke werk en, breder, in allerlei kerkelijke sores van dit moment, dat wij dat dreigen te vergeten. Vergeten dat ook wij een ziel voor de eeuwigheid hebben. En dat ook wij zomaar ineens weggerukt kunnen worden en voor God moeten verschijnen. Of dat plotseling de Heiland verschijnt op de wolken van de hemel.

Dan baat je zwarte pak niet. En al je kerkelijke werk zet geen zoden aan de dijk. Dan sta ik als een arme, naakte zondaar voor God. Tenzij..... ik hier bekleed werd met de mantel van Christus’ gerechtigheid. Bekommeren wij ons daar nog serieus om, broeders? Of is het

voor ons slechts een pro memoriepost geworden? ‘Het einde van allen is nabij.’ Worden we er blij van? Of maakt het ons onrustig vanbinnen? Belangrijke toetssteen voor ons allemaal.

‘Het einde van allen is nabij’. Geeft dat ook niet een geweldige klem aan onze prediking? Preken is spreken op het snijpunt van tijd en eeuwigheid. We hebben geen tijd om in onze prediking liflafjes te presenteren, onderhoudende verhalen of interessante beschouwingen. Nee, de tijd is kort. En daarom dagen we onze hoorders en onszelf voor de rechterstoel van Christus en proclameren we het: ‘Nog wekt u, nog dringt u als Redder Gods Zoon, eer Hij u als Rechter komt richten.’

Alle dingen

Het einde van alle dingen. Laat we het vervolgens als ‘dingen’ weergeven, zoals de SV doet.

Dat woord ‘einde’ kunnen we ook vertalen met ‘doel’ (telos, staat er). Het doel van alle dingen is nabij. Alle dingen zijn bijna tot hun bestemming gekomen. Dat is een verrassende visie op de geschiedenis van de wereld. U weet: wij hebben door onze ongehoorzaamheid in Adam het doel gemist. Wat was het doel van de mens in Gods schepping? De verheerlijking van de drie-enige God. Alles wat dat niet bevordert maar tegenstaat, schiet naast het doel.

Maar Christus gaat alle dingen tot hun bestemming brengen. Daarvoor legde Hij de basis in Zijn verzoenend werk aan het kruis. Daar heeft Hij alle zonden van de Zijnen, al hun ernaast-schieten, gedragen. Het einde, het doel is nabij. Daarin horen we de echo van wat Christus aan het kruis heeft uitgeroepen: ‘Het is volbracht’.

Het is voleindigd – en daar zit hetzelfde woordje in als hier in onze tekst. Het doel is bereikt: God is aan Zijn eer gekomen. De overwinning is behaald. De schuld is betaald. De dood is onschadelijk gemaakt. De duivel is verslagen. En daarom gaat het naar het einde: de definitieve bestemming van Gods schepping en van Zijn kinderen.

‘Het einde van alle dingen is nabij.’ Dat betekent ook: het einde van de tijd. Ook van de genadetijd. De gelegenheid om tot bekering te komen is bijna om. Dat is een schrik voor wie op die grote Dag een onbekende Christus ontmoet. Omdat het hier op aarde nooit tot een persoonlijke band van geloof in en liefde tot Hem kwam. In zijn tweede brief is Petrus er glashelder over: deze oude wereld vergaat. En allen die niet van Christus zijn, komen in die laatste wereldbrand eeuwig om.

Maar wat een troost is die grote Dag voor ons wanneer we op die dag een bekende Christus ontmoeten. Dat je mag zeggen: ‘Daar is Hij naar Wie ik zo vurig verlangd heb.’ Zoals een bruid naar haar bruidegom verlangt. Het is immers de Geest Die de bruid van Christus leert zeggen: Kom, Heere Jezus!

Een grote troost, juist voor de kerk in verdrukking. En dat gold voor de christenen aan wie Petrus schreef. We lezen in 4:12 dat ze te maken hadden met de hitte van de verdrukking, met smaad om Jezus’ wil, met lijden om Zijn Naam. Denk vandaag eens aan christenen in Noord-Korea, in Eritrea, in Nigeria, in Jemen. Er lijkt geen einde te komen aan hun lijden. En dan klinkt het hier als een juichkreet: er komt ook een einde aan uw lijden!

Wij vandaag

Wanneer wij werkelijk christen zijn, zijn we per definitie kruisdrager. De een omdat hij meewarig wordt aangekeken. Een ander omdat 'ie op bepaalde punten met maatschappelijke uitsluiting te maken krijgt. En lijdt elk rechtgeaard kind van God niet aan het onrecht in deze wereld, aan de ontheiliging van Gods Naam en Gods dag, aan de wetteloosheid die zich steeds onbeschaamder uit? Nietzsche sprak in de ondertitel van zijn bekende boek over 'de Umwertung aller Werte'. Nu, zien wij vanuit Bijbels oogpunt vandaag niet een herijking van alle waarden, vooral op het gebied van seksualiteit? Nee, we kunnen ons er nooit boven verheven voelen. Wie ben ik zelf als zondaar? Maar dat je eronder lijdt om Gods wil; omdat je Hem Zijn recht en Zijn eer gunt.

Welnu, het einde van de wetteloosheid is ook in zicht. En wat ook in zicht is: het einde van mijn eigen geestelijke strijd.

Wat kan de zonde je benauwen. Wat kunnen er een bange momenten zijn dat je David zo goed kunt begrijpen, toen hij zei: Nu zal ik een van deze dagen nog omkomen in de hand van Saul. Als de Geest ons in de loop van de jaren dieper geestelijk inzicht geeft in onszelf, worden we beducht voor onszelf omdat we hoe langer hoe meer de poel van ongerechtigheid vanbinnen ontdekken, die vuile bron..... Het einde daarvan is ook nabij, broeders!

En ook het einde van de vreemdelingschap van al Gods kinderen. Sinds hun geboorte van Boven is hun burgerschap in de hemelen en voelen ze zich op aarde nooit meer echt thuis. Er is in mijn hart een heimwee ontstaan, naar Huis. Want

ik ben reizend naar die stad waar Christus het licht zal zijn, om eeuwig daar te zijn met Hem....!

Het einde van alle dingen is nabij. Ook het zuchten van de schepping, waar wij met zijn allen zo'n puinhoop van hebben gemaakt. En de gevolgen daarvan beginnen de laatste jaren in volle omvang tot ons door te dringen.

Betekent het woord kosmos in Johannes 3:16 ook niet 'sieraad'? Wij hebben dat prachtige sieraad van God, Zijn kunstwerk, in de modder gegooid en vertrapt. Maar straks zal de schepping niet meer zuchten maar juichen. Hoor maar wat Jesaja vertolkt als een machtig vergezicht: 'De woestijn en de dorre plaatsen zullen hierover vrolijk zijn en de wildernis zal zich verheugen en bloeien als een roos. Zij zal lustig bloeien en zich verheugen, ja, met verheuging, en juichen; de heerlijkheid van Libanon is haar gegeven, het sieraad van Karmel en Saron; zij zullen zien de heerlijkheid des HEEREN, het sieraad van onze God' (Jesaja 35). De Heere krijgt Zijn sieraad terug en het zal juichen voor Hem!

Wees gezond van geest

Leven in het licht van het einde dat tegelijk Gods nieuwe begin zal zijn, vraagt geestelijke bezonnenheid. Letterlijk staat het er zo: 'En het einde van alle dingen is nabij; wees dan gezond van geest.'

De Romeinse dichter Juvenalis sprak over 'mens sana in corpore sano', een gezonde geest in een gezond lichaam. Zo'n gezonde geest kon je bereiken door vooral veel intellectueel bezig te zijn. De wijsheid van de wereld, noemt Paulus dat in 1 Corinthe 1.

Maar die wijsheid heeft God door de prediking van het kruis van Christus dwaas gemaakt. Een gezonde geest ontvang ik alleen als ik erken zelf een dwaas te zijn, om dan mijn hoogste wijsheid te zoeken in de gekruisigde Christus.

Wees dan gezond van geest, door je niet te laten leiden door je eigen geest, maar door Zijn Geest.

Dan leer ik in het licht van het einde een aantal dingen.

In de eerste plaats om niet vast te zitten aan de mooie dingen van het leven. O nee, genieten is op zich geen verkeerd woord en geen verkeerde zaak. Denk aan de manier waarop het woord in het boek Prediker voorkomt. We mogen dankbaar zijn voor zoveel goeds dat de Heere ons geeft. In het gezinsleven, als de Heere ons dat gegeven heeft. In Zijn schepping, waarvan je bijvoorbeeld in je vakantie ongekend mooie plekjes kunt ontdekken. In de manier waarop wij hier in West-Europa over het algemeen mogen wonen. En zeker predikanten bewonen soms bijna vorstelijke huizen.

En toch, broeders, herkennen we niet wat Calvijn eens opmerkte over onze soms beestachtige liefde voor deze wereld? Dat we soms kunnen leven alsof wij hier altijd wel zullen blijven? Dat je soms weer eens heel nadrukkelijk moet bidden met de dichter van Psalm 119: 'Mijn ziel kleeft aan het stof; maak mij levend naar Uw Woord'.

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar als je weer eens moet verhuizen doordat je een beroep moest aannemen, bepaalt je dat er ook weer bij dat je de pinnen maar niet

te vast in de grond moet slaan op deze aarde; dat je niet alleen maar voorganger, maar ook voorbijganger bent. Geestelijke bezonnenheid betekent ook dat ik de moed niet verlies onder de moeilijke dingen van het leven.

Die kunnen we in ons persoonlijk leven meemaken. Kinderen kunnen een grote vreugde zijn, maar wat kunnen ze je ook grote zorgen geven. Ook onder ons predikanten zijn er velen die weten van een of meer kinderen die de kerk verlieten, die de Heere en Zijn dienst de rug toekeerden. En dan denk je: ik kan het anderen vertellen, maar ik kan het mijn eigen kind niet eens geven.

Of we hebben te maken met ziekte en zorg in eigen gezin, met rouw en verdriet in de familie of soms nog dichterbij. Wat kan er een moeite zijn in de uitoefening van je ambt. Het schuurt met de kerkenraad, het kraakt in de gemeente, velen verstaan je prediking niet, je kijkt uit naar een beroep dat maar niet komt, je moet verder terwijl je zelf geestelijk droog staat.....

Er komt een einde aan, omdat het einde komt.

Stel u eens voor dat er geen einde kwam aan de dingen van deze tijd en van deze wereld. Dat het altijd maar zo door zou gaan in een eeuwigdurende cadans. Dan zou het bestaan uitzichtloos zijn.

Maar de Heere heeft Zich niet neergelegd bij onze zonde en bij de ellende die wij hebben gecreëerd. Wie in Christus is, is al een nieuwe schepping. En Hij verlangt ernaar om een einde te maken aan alle wetteloosheid, onrecht en ellende. Om Zijn volk de eeuwige erfenis te geven van

een leven op de nieuwe aarde, met Hem! Wees daarom gezond van geest, zegt Petrus. Het woord heeft iets in zich van: bezonnen en bezonken. En ook van: matig en sober.

Bezonnen: laat je hoofd niet op hol brengen door allerlei mensen die menen dat ze je een compleet eindtijds scenario kunnen presenteren, soms met de jaartallen erbij. Heb u het ook wel eens meegemaakt, dat een gemeentelid tegen u zei: 'Dominee, dat boek moet u eens lezen. Daar wordt het echt in duidelijk gemaakt hoe het zal gaan.'?

Het Koninkrijk van God komt niet zo dat het te berekenen valt, zei de Heere Jezus. Maar altijd weer zijn er mensen die het proberen. Wees daarentegen bezonnen. Let wel op de tekenen der tijden, en vooral: zie verlangend uit naar Jezus' komst.

Matig en sober

Dat betekent dit woord ook. De apostel maakt dat in dit gedeelte heel concreet. Kijk maar naar vers 3, waarin hij onder andere noemt wat typerend is voor een heidens leven: seksuele uitspattingen, maar ook allerlei vormen van brassen en drinken waarmee veel mensen hun tijd verdoen.

Hebben we hierin als dienaren van het Woord niet een voorbeeld te zijn, van een ingetogen en sobere levensstijl?

Leven in het licht van het einde brengt een bepaalde levensstijl met zich mee. Petrus komt daar in zijn tweede brief nog eens op terug. Hij spreekt dan over het aangrijpende gegeven dat de hemelen met een gedruis voorbij zullen gaan, de elementen branden zullen en vergaan en de aarde en de werken die daarop zijn,

zullen versmelten. Moet je je voorstellen! En dan zegt hij daarachteraan: 'Dewijl dan deze dingen alle vergaan, hoedanigen behoort gij te zijn in heilige wandel en godzaligheid'.

Als we leven in het licht van Christus' wederkomst zullen we niet doen zoals iemand die weet dat om 20.00 uur de supermarkt dichtgaat en die om vijf voor acht nog binnenkomt. Hij graait nog zoveel als mogelijk is bij elkaar, want om 20.00 uur gaat de winkel dicht! Is dat niet de manier waarop heel veel mensen vandaag leven: geniet nu het nog kan? Er is een groeiend besef in onze samenleving dat het zo ineens anders kan zijn.

Uit onderzoek blijkt dat Nederlanders hun leven op dit moment een 8 geven, maar dat ze voor de toekomst aanzienlijk somberder zijn gestemd. En daarom: nu zoveel mogelijk meepakken van de pleziertjes die het leven biedt, want het kan morgen afgelopen zijn.

Nee, zegt Petrus, zo niet. Leef vandaag voor het aangezicht van uw Heere Die komende is.

Prof. dr. J.P. Versteeg, de Apeldoornse nieuwtestamenticus die 35 jaar geleden plotseling op 48-jarige leeftijd overleed, zei het eens zo: 'Leven in het licht van het einde betekent twee dingen: relativeren en intensiveren. Relativeren: wat in het licht van Christus' komst niet zo belangrijk is, maak je daar maar niet zo druk om. En intensiveren: wat in het licht van Zijn komst wél belangrijk is, geef dat het volle pond'.

Een gouden stelregel.
En een van de dingen die in het licht van

Christus' naderende komst onze volle inzet vragen, is het gebed. Dat brengt ons op de tweede gedachte:

2. dat vraagt biddende waakzaamheid

'... en waak in de gebeden.'
Letterlijk staat er: houd uw hoofd koel met oog op de gebeden. Blijf wakker. Een christen, onderweg naar Christus' wederkomst, is ook een wachter. We kennen dat beeld bijvoorbeeld uit het boek Ezechiël: 'Mensenkind, Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israëls....' Geroepen om horig te zijn aan de Meester en in getrouwheid Zijn woorden door te geven. Staan op de post waar de Heere je gesteld heeft.

Voor ons toegepast: als priester in ons gezin als de Heere ons dat gaf, als dienaar van Zijn Woord in de gemeente, soms ook op bredere kerkelijke posten.

Wees waakzaam. Heb je ogen goed open, bijvoorbeeld bij de ontwikkelingen in de visie op het Schriftgezag. Laten we alert zijn. Voordat je het weet, gebeurt in de kerk wat we in de samenleving al eerder hebben zien gebeuren: als bepaalde opvattingen maar vaak genoeg gedebiteerd worden, ga je denken: zou er toch niet wat in zitten? Zouden wij het misschien dan toch niet goed hebben gezien? Veranderingen in denken en daarna in doen komen meestal niet ineens, maar gaandeweg en sluipenderwijs.

Ik weet niet of u het boek kent van wijlen ds. A.M. Lindeboom, destijds predikant in de voormalige Gereformeerde kerken. Hij schreef in de tachtiger jaren van de vorige eeuw een boek onder de titel: 'De theologen gingen voorop', met als ondertitel: 'een verhaal over de ontmanteling van de Gereformeerde kerken'.

Ik heb het een poosje terug nog weer eens gelezen, met in mijn achterhoofd de gedachte: waar bevinden wij ons op dit moment op die glijdende schaal? Dingen waarbij 50 jaar geleden de wissel in de Gereformeerde kerken omging, spelen nu volop in de gereformeerde gezindte. Laten we waakzaam zijn.

Waken is niet altijd makkelijk. Als je als kind voor het eerst op Oudejaarsavond mocht opblijven tot 24.00 uur, had je grote moeite om je ogen open te houden. Wat is het gevaar groot dat we geestelijk in slaap vallen. En wie geestelijk slaapt, is een weerloze prooi voor de duivel die immers rondgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou kunnen verslinden. Als een wachter een aantal uren op zijn post staat, kan hij slaperig worden. De waakzaamheid verslapt. Maar het is van levensbelang om de ogen open te houden. Dat is voor ons persoonlijk geestelijk leven van belang, maar ook met het oog op hen die ons horen. In zekere zin geldt het immers: zo prediker, zo gemeente.

Hebben we de ogen open, broeders? Wat is er veel dat ons benauwen kan als we om ons heen kijken in kerk en wereld. Het woord crisis is niet van de lucht. Waar gaat het allemaal naartoe? Petrus zegt: het gaat naar de grote Morgen toe. U die met mij de Heere Jezus liefhebt, kijk eens goed: de dageraad gloort. De morgen komt. De Dag der dagen, waarop de Heiland verschijnt. Laat ons waken!

Waken doe je met de ogen dicht

Hoe dan? Petrus zegt: vooral door te bidden. 'Houd het hoofd koel met het oog op de gebeden.' Dat is de beste manier. Bidden is de hoogste vorm van waken; de hoogste staat van paraatheid.

Waken doe je normaal gesproken met je ogen open. Hier staat: waken doe je met je ogen dicht – bidden. Waken in de gebeden.

Dat had Petrus van zijn Meester geleerd. Eerlijk gezegd wel door schade en schande heen.

In de hof van Gethsemané had de Heere Jezus het aan de drie discipelen die bij Hem waren gevraagd: ‘Waak en bid, opdat gij niet in verzoeking komt’.

Wat hadden ze het lelijk laten afweten. En we kunnen ons voorstellen dat Petrus met schaamte heeft teruggedacht aan dat moment, toen hij deze woorden opschreef. Waken en bidden – Christus deed het gelukkig wel, als Borg voor de Zijnen. En laten wij het dan maar vragen: ‘Leer mij, arme dwaas, hoe dat ik bidden moet.’ Wat hebben we de Geest van de genade en van de gebeden nodig!

Wat is de verzoeking groot om juist in dit opzicht het erbij te laten zitten. Snapt u waarom de duivel met allerlei drogredenen ons van het gebed wil afhouden? Ik heb het te druk, ben er niet voor in de stemming, ben zo dodig gesteld, ben te moe, te vol van andere dingen.

Juist ons als dienaren van Christus wil hij ervan afhouden. Dat scheelt weer een gebed. Hoe minder hoe liever. Dan waakt er weer eentje minder. Dan heb ik er weer één in slaap.

Broeders, u weet: het gebed is het grote voorrecht van Christus’ kerk. Om Jezus’ wil een vrije toegang te hebben tot de troon van Gods genade. Je hart te mogen uitstorten bij Hem.

Een verwachtend mens zal een biddend mens zijn. Een mens die het einde naar zich toe bidt en zijn verlangen uitspreekt naar de Koning en Zijn rijk.

‘Houd het hoofd koel met het oog op de gebeden.’

Discipline in het gebedsleven

De apostel gebruikt hier een meervoud: gebeden. Dat laat zien dat bidden een levenshouding van de christen en van de wakende gemeente is. Door het regelmatige gebed leg je heel je leven in de handen van de Heere.

Waarschijnlijk denkt Petrus hier speciaal aan de dagelijkse gebeden op vaste tijden, zoals hij dat als Jood ook gewend was. Het is tekenend voor de christelijke gemeente in Jeruzalem dat ze geen afstand neemt van deze goede joodse gewoonte, maar dat ze die overneemt. We lezen dat meer dan eens in het boek Handelingen.

Discipline in je gebedsleven is belangrijk en ook een zegen. Anders laten we het van onze eigen inspiratie afhangen of we bidden. En hoe vaak zouden we dan overslaan?

Spurgeon zei eens: ‘Er zijn twee gelegenheden waarbij we bidden moeten. De eerste is als we er zin in hebben. Dan zijn de buitenkansjes waarin de Heere Zich bijzonder laat ontmoeten. De tweede is als we er geen zin in hebben. Want dan zijn we ver van Hem weg en moeten we maken dat we terugkomen. Met andere woorden: altijd bidden.’

Er is nog een voordeel in het regelmatige gebed gelegen.

Dat voorkomt namelijk dat het besef van tijd verdwijnt. Wie niet echt bidt, onderscheidt de tijd niet waarin hij leeft; doorziet die tijd niet als voorbereidings-tijd voor Jezus’ wederkomst.

Wie niet bidt, leeft ten diepste bij een gesloten toekomstbeeld. Hij verwacht uiteindelijk niets, tenminste niet iets dat tijd en toeval overtreft. Je hebt geen eeuwigheidsperspectief. Dat geslotene breekt alleen maar open in een open verhouding met de Heere.

Aspecten van het gebed met het oog op het einde

Ik noem u ten slotte nog een aantal aspecten van het gebed die met het oog op het einde van alle dingen speciaal onze aandacht vragen.

In de eerste plaats: *het is de Heilige Geest Die mij bidden leert maar ook in mij bidt met onuitsprekelijke verzuchtingen*. In dat zuchten zit een geweldige stuwkracht naar de toekomst.

Zonder de Geest is mijn bidden bleek en zwak en komt het niet verder dan het hier en nu.

De Geest leert ons bidden met verwachting. Hoe vaak komen we het in de Psalmen tegen: ‘Ik verwacht U’. En nieuwtestamentisch gezien krijgt dat ook de kleur van de hoop op Christus’ komst in heerlijkheid.

Als tweede zullen we bidden om *genade en vergeving*. Juist als we ons realiseren dat wij op die grote Dag nooit in onszelf voor de Heere kunnen bestaan, zullen we onze toevlucht nemen tot het bloed van Christus. ‘Dat Uw bloed mijn hoop dan wekke, en mijn schuld voor God bedekke.’

We zullen vervolgens bidden om *de heiliging van Gods Naam*. Dus ook: dat er een einde komt aan alle ontheiliging daarvan. In de vierde plaats zullen we bidden om *de komst van Gods Koninkrijk*. We gunnen Hem de eer van de heerschappij, omdat de hele aarde Hem toebehoort. En als het einde van alle dingen gekomen is, zal de aarde vol worden van de kennis des Heeren, zoals de wateren de bodem van de zee bedekken.

We zullen als vijfde bidden dat *het recht van God zal geschieden*. Dat de aarde gezuiverd zal worden van alle machten van zonde en dood, van haat en onrecht, van satan en zijn dienaars.

Zondag 48 legt ons de woorden in de mond: ‘verstoor de werken van de duivel en alle heerschappij die zich tegen U verheft, alsmede alle boze aanslagen die tegen Uw heilig Woord bedacht worden; totdat de volkomenheid van Uw rijk komt, waarin Gij zult zijn alles in allen’. Gods recht dat straks zichtbaar wordt, betekent dat er op de nieuwe aarde geen plaats meer is voor de goddelozen. Ze zullen er niet meer zijn, zingt Psalm 104.

Gods recht waarom we bidden betekent ten zesde ook *dat Hij recht zal doen aan Zijn verdrukte kinderen*. Zoals artikel 37 van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis het zegt: ‘De onschuld van de gelovigen zal door allen erkend worden en zij zullen de verschrikkelijke wraak zien die God zal uitoefenen op de goddelozen die hen in deze wereld getiranniseerd, verdrukt en gekweld hebben. (...) De gelovigen en uitverkorenen daarentegen zullen gekroond worden met heerlijkheid en eer (...) Het zal bekend worden dat hun zaak, die nu door vele rechters en overheden als kettens en goddeloos veroordeeld wordt, de zaak van de

Zoon van God is.’ De zielen onder het altaar in Openbaring 6 bidden er ook om: ‘Hoe lang, o heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen die op de aarde wonen?’ en dan zegt de Heere: ‘Nog een korte tijd....’

We zullen ten slotte – als zevende – bidden dat de glorie van God alom bekend wordt; dat Hij ontvangt waar Hij recht op heeft. ‘Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, tot in eeuwigheid.’

Ten slotte

Wakend bidden en biddend waken: alleen zo zullen we het kunnen volhouden totdat Hij komt.

Blijven bij de hoop tot het einde toe leren we alleen door te vragen dat de Heere ons er Zelf bij bewaart.

En dan leert de Geest het ons. Hij zegt het voor en de bruidsgemeente zegt het na: ‘Kom, Heere Jezus!’

Broeders, functioneren deze dingen in ons persoonlijk gebedsleven en vandaaruit in onze publieke gebeden? Merkt uw gemeente van tijd tot tijd dat daar een dienaar voor haar staat, die zelf het bruidsverlangen kent?

Klopt ons hart wel eens sneller als we bedenken dat het einde van alle dingen nabij is?

Het is nu de tijd van geestelijke bezonnenheid, van waken en bidden. Totdat de dag aanbreekt dat bidden overgaat in louter aanbidden en de drie-enige God uit de mond van al de Zijnen de lof krijgt die Hem toekomt.

*Levensvorst, U loven de geslachten,
en tot Uw verborgen tijd
blijft de bruid Uw wederkomst verwachten,
't einde van haar bange strijd.
Houd haar waakzaam;
doe haar, 't hoofd geheven,
uit die hoge heilsverwachting leven,
tot zij op de jongste dag
met U triomferen mag.*

Overlijdensbericht

*Hoop op God, want ik zal Hem weer loven; Hij is de volkomen verlossing van mijn aangezicht en mijn God.
Psalm 42:6b.*

Door de HEERE is thuisgehaald op 10 mei jl. onze broeder en lid: Barend Schipper, in de leeftijd van 75 jaar.

Dankbaar gedenken wij zijn jarenlange betrokkenheid en inbreng bij onze vereniging.

We wensen zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen de troost en nabijheid van onze Hemelse Vader toe.

Mannenvereniging
‘Onderzoekt de Schriften’
Voorzitter: P.J. van Houdt
Secretaris: J.A. Bokhorst

Harderwijk 20 mei 2022

Vragen staat vrij

Ds. A.K. Wallet

Hoe dienen we de huidige tijd te duiden (oorlogen, hongersnoden, natuurrampen, vervolgingen, epidemieën, enz.) in het licht van de (eindtijd)? Of is het ‘van alle tijden’ wat er nu allemaal plaatsvindt? En zal er nog veel meer over ons komen in de eindtijd?

Een actuele vraag.

Het is maar van welk kant je het bekijkt. Heilshistorisch zijn we al een 20 eeuwen in de eindtijd. Denk aan de dag van Pinksteren, toen de Geest werd uitgestort. We horen daar de apostel Petrus spreken over de eindtijd. Hij sprak de menigte toe die daar bijeengekomen was, horend de geweldige windvlaag en ziende de tongen als van vuur.

Petrus sprak: “En het zal zijn in de laatste dagen zegt God.” Want deze dagen, jaren, eeuwen zijn alsdan ingegaan. Hoe kan Petrus dat zeggen?

Heilshistorisch is dat het geval. Pinksteren is de laatste der christelijke feestdagen. Christus heeft alles gedaan, wat gedaan moest worden om zondaren met God te verzoenen. Wat nog wacht is de wedekomst van Christus.

In deze laatste tijd wil het Evangelie van Gods reddende genade verkondigd worden. Als de volheid der heidenen zal zijn ingegaan en geheel Israël zalig is geworden, dan zal het einde zijn. Rom.11:25,26.

Christus spreekt enkele keren over het eind

der tijden, o.a. in Matth. 24 en 25. Er wordt gesproken over de dagen van de verdrukking (24:29v). In het boek Openbaring horen we van gerichten die aan de eigenlijke komst van Christus zullen voorafgaan. De vrager spreekt over oorlog en, hongersnoden, natuurrampen, vervolgingen en epidemieën.

Iedereen zal deze tekenen in onze tijd herkennen; oorlogen en dreigende oorlogen. Er hoeft eigenlijk maar iets te gebeuren en de wereld staat in vlammen. Soms wordt er al bedreigd om een knop in te drukken en atoombommen doen hun vernietigend werk.

Wie alleen al Openbaring 8 leest hoort mensen bidden om de wederkomst, maar dat betekent tegelijk een gebed om de gerichten van God. We zien in dit hoofdstuk vier engelen die door te bazuinen de gerichten aankondigen.

We zien in deze gerichten een parallel met de gerichten, die plaatsvonden voorafgaande aan de verlossing van Israël destijds uit Egypte. Het gaat ook nu bij de tekenen om de verlossing van Gods volk. Het eerste gericht laat de uitwerking zien in een verschroeien van een derde deel van de gewassen.

Het tweede gericht laat zien dat weer een derde deel van de zee tot bloed geworden is. In rapporten van de V.N. staat dat er binnen de 50 jaar golven van extreme hitte zullen zijn die gezonde mensen in 3 uur kunnen doden; landen zullen onbewoonbaar worden en het zeeniveau zal behoorlijk stijgen. Ook spreekt men over hongersnoden.

Het derde gericht laat een ernstige vergiftiging van het water zien. Sommigen denken aan radioactieve stralen waardoor alles vergiftigd wordt. De drinkwatervoorziening op aarde wordt geraakt door dit gebeuren.

De vierde engel laat zien dat een derde deel van zon, maan en sterren wordt geslagen. Dit is een zeer belangrijk kenmerk van Gods oordeel (9de plaag in Egypte). Lees ook wat Christus zegt in Lukas 21:25v. We leven in een tijd waarin al tekenen van deze gerichten gezien worden, zelfs door de wetenschap.

De vrager vraagt zich af of deze tijd kunnen duiden in het licht van de eindtijd. Dat is zeker het geval. We dienen ernstig rekening te houden met wat deze tijd ons laat zien aan tekenen van het einde. Daartoe is nodig dat wij erkennen dat we het gericht verdiend hebben. Het is nog steeds het eindoordeel niet., maar wil ons er wel op voorbereiden. We zijn nog in het heden van de genade, de dag der zaligheid.

Er zullen nog veel gerichten komen als tekenen van het komen van Christus. Tekenen van Christus wijzen heen naar Christus Zelf. Draagt u Zijn teken met ere? Hij is het uiteindelijke gericht ingegaan om mij van het oordeel te bevrijden. Ziende op Hem zijn mij Zijn tekenen als vruchten van de bomen die rijpen. Hoe donker ooit Gods weg moog’ wezen, Hij ziet in gunst op die Hem vrezende. Door een nacht hoe zwart hoe dicht; voert Hij mij naar ’t eeuwig Licht.

Boekbespreking

Overtuigd gereformeerd, met sympathie voor de traditie.
Geschreven door dr. F.G. Immink

Dr. Immink is ervan overtuigd dat de gereformeerde geloofstraditie ook nu van onschatbare waarde is. Het christelijk geloof verrijkt het leven en biedt houvast en troost. Daarbij speelt de traditie een uiterst belangrijke rol.

Zonder de Bijbel zou er geen geloofstraditie zijn. Maar hoe zit het eigenlijk met de overlevering van Jezus? En wat draagt die lange geschiedenis van het Oude Testament bij? Dat komt aan de orde in het eerste deel van het boek. Dan de vraag: Wat is ‘klassiek gereformeerd’? Karakteristieke thema’s zijn Woord en Geest, verkiezing en verbond, rechtvaardiging en heiliging. En uiteraard bestaat er een typisch, eigen gereformeerde liturgie.

Dr. Immink heeft zich thuis gevoeld bij het gereformeerde gedachtegoed van Calvijn. Het boek leest goed en is verschenen in zgn. Artios-reeks. Een zeer waardevolle reeks, uitgegeven binnen de kring van de Geref. Bond, maar ook zeer geschikt om gelezen te worden door jongeren en ouderen binnen de Chr. Geref. kerken.

A. Kok

MANNEN THEMA **DAG**

Hel en hemel:

Hoe leven we met de werkelijkheid van deze begrippen?

Ds. J.P. Nap:
"Hel: feit of fabel"

Ds B. de Graaf:
"De hemel: bepaalt mijn leven hier, voltooit mijn leven straks"

Zaterdag
15 oktober 2022

Midden

Sprekers:
Ds. J.P. Nap
Hervormd emeritus predikant Hoewelaken (PAN)
Ds. B. de Graaf
Christelijk Gereformeerd em. predikant Nunspeet
Dagvoorzitter:
Ds. G.F. Willemsen uit Veenendaal

Locatie: Gebouw Maranatha Prins Bernhardlaan 26 (Julianakerk) te Veenendaal
Welkom vanaf 9.30 uur | Opening 10.00 uur | Sluiting 12.30 uur | aansluitend gratis lunch
Collecte is ten behoeve van de kosten, inclusief de lunch. (voor lezing en lunch svp aanmelden)
Meer informatie: jvancapelleveen@solcon.nl **Aanmelding:** www.mannenthemadagen.nl

De mannenthemadag gaat uit van de Bond van Mannenverenigingen van de Christelijk Gereformeerde Kerken en de Bond van Hervormde Mannenverenigingen op Gereformeerde grondslag.

'Gelovig Bijbellezen'

door prof. dr. T.M. Hofman

Persoonlijk, in je gezin, in de gemeente.

De bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen nodigt u en andere belangstellenden van harte uit voor de landelijke bondsdag op D.V. zaterdag 1 oktober. In de morgenbijeenkomst spreekt prof. Hofman en na de lunch is er gelegenheid om hierover met elkaar door te spreken.

Tijd: Aanvang: 10:30 uur (ontvangst met koffie vanaf 9:45 uur).
Sluiting rond 14.00 uur.
Plaats: Chr. Geref. Kerk 'de Tabernakel', Verlengde Maanderweg 146,
6713 LN Ede, tel. 0318-611545

Meer informatie: br. A. Kok, secretaris van het bestuur van de mannenbond.
Tel. 0318-529646, e-mail: akok@kliksafe.nl, info: www.mannenbond-cgk.nl

